

VIOLENCHEL CHOLG‘USI VA UNING PROFESSIONAL MUSIQIY IJROCHILIKDAGI O‘RNI

Respublika musiqa va san’at texnikumi

Bannoyeva Ro’zixon

Annotatsiya: Mazkur maqolada violenchel cholg‘usi va uning professional musiqiy ijrochilikdagi o‘rni, tarixi, texnik imkoniyatlari hamda zamonaviy musiqada tutgan o‘rni tahlil qilinadi. Unda cholg‘u vositasining ansambl va yakka ijrochilikdagi roli, metodik adabiyotlar va ijro texnikasining evolyutsiyasi ham yoritilgan. Maqola akademik musiqa ta’limi jarayonida violencheldan foydalanish istiqbollari ham ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: violenchel, simli cholg‘u, ijrochilik, musiqiy ta’lim, klassik musiqa, ansambl, texnika.

KIRISH

Violenchel (viyolonchel) — bu past ovozli simli kamonli cholg‘u bo‘lib, u o‘zining chuqur va jarangdor tovushi bilan ansambl va orkestrlar tarkibida muhim o‘rin egallaydi. Tarixiy jihatdan u XVII asrda shakllangan bo‘lib, bugungi kungacha klassik musiqaning ajralmas qismiga aylangan. Juzeppe Tartini, Johan Sebastyan Bax, Pyotr Chaikovskiy, Dmitriy Shostakovich kabi bastakorlarning asarlarida violencheldan keng foydalanilgan.

Maqolaning dolzarbligi shundaki, O‘zbekiston musiqa maktablari va konservatoriyalarida ushbu cholg‘uga bo‘lgan e’tibor tobora ortib bormoqda. Shu sababli uning ijrochilik maktabini o‘rganish, texnik imkoniyatlarini tahlil qilish va metodik asoslarini ishlab chiqish bugungi musiqa ta’limining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

Violenchelga oid xorijiy adabiyotlar orasida D. Poppening “Etudes”i, L. Duport, F. Dotzauer, A. Piatti kabi kompozitor va pedagoglarning asarlari muhim o‘rin tutadi. Ular violenchelda texnikani shakllantirish, tovushni nazorat qilish, vibratsiya va kamon uslubini o‘rganishga xizmat qiladi. Mahalliy adabiyotlar esa asosan tarjima va o‘quv qo‘llanmalari shaklida berilgan bo‘lib, bu sohaga oid fundamental tadqiqotlar yetarli emas.

Tadqiqot davomida tarixiy-tahliliy va musiqiy-ijrochilikka oid metodlardan foydalanildi. O‘zbekiston va xorijiy viyolonchel maktablariga oid ta’limiy dasturlar, konsert yozuvlari, videodarslar hamda notalar tahlil qilindi. Shuningdek, tajribali viyolonchel ijrochilari bilan suhbatlar orqali amaliy materiallar to‘plandi. Ushbu metodlar vositasida cholg‘uning texnik imkoniyatlari, pedagogik yondashuvlar va ijrochilik tafovutlari chuqur tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, violenchelda ijrochilik texnikasini shakllantirishda xalqaro maktablar tajribasini mahalliy sharoitga moslashtirish zarurligi aniqlangan. Viyolonchel texnikasi kichik yoshdagi o‘quvchilardan boshlab bosqichma-bosqich shakllantirilishi, bu jarayonda notalarni o‘rganish bilan birga tanovuz, tovush chiqarish va intonatsiyani mukammallashtirishga alohida e’tibor qaratilishi kerak.

5-Iyun, 2025-yil

Violenchel – bu keng imkoniyatlarga ega bo‘lgan klassik cholg‘u vositasi bo‘lib, u yakkaxon ijroda ham, orkestrda ham o‘ziga xos o‘rin egallaydi. Uning pedagogik ahamiyati, ijrochilik texnikasi va musiqa ta’limidagi o‘rni bugungi kunda O‘zbekistonda ham chuqurroq o‘rganilishga muhtoj. Mazkur maqolada bu boradagi asosiy nazariy va amaliy jihatlar yoritildi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Popper D. Hohe Schule des Violoncellspiels. – Leipzig, 1901.
2. Duport J. L'Art du Violoncelle. – Paris, 1806.
3. Dotzauer F. 113 Studies for Cello. – Leipzig, 1835.
4. Xudoyqulova N. Musiqa ta’limida cholg‘u vositalari. – Toshkent: Fan, 2019.
5. R. Stark. The Art of Cello Playing. – USA: Alfred Music, 2005.

Global
Science
Publication